

4

UDC 616.89

SPSIDE 39 (4) 193–260 (2011)

ISSN 0303-7908

ZAGREB

SOCIJALNA PSIHIJARIJA
SOCIAL PSYCHIATRY
VOL. 39 – 2011

BROJ/NUMBER 4

S A D R Ź A J – C O N T E N T S

PREGLEDI/REVIEWS

Z. Paštar

Početno nazivlje poremećaja ličnosti u svijetu i u Hrvatskoj
(Initial nomenclature of personality disorders in the world and in Croatia) 195

G. Majić, G. Tocilj-Šimunković, V. Vidović, J. Škrinjarić, B. Begovac, I. Begovac

Zrcaljenje u grupi
(Mirroring in group)..... 199

V. Boričević Maršanić, N. Grgić, Z. Juretić, I. Zečević

Antidepresivi u dječjoj dobi: učinkoviti ili štetni?
(Antidepressants and youth: healing or harmful?) 204

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

L. Santrić, I. Begovac

Komunikacija u djece s poremećajem iz autističnog spektra
(Communication in children with autism spectrum disorder)..... 211

G. Tošić, N. Lučev, M. Musović, I. Pupiće, T. Tolić, N. Vujčić, N. Grbavac,

M. Kajević

Crni labud – tragedija neintegriranog selfa
(Black swan – tragedy of nonintegrated self) 225

J. Gojković

Školska fobija adolescenata i ovisnost o uporabi računala
(School phobia and Internet addiction disorder in adolescents) 235

S. Telarović, I. Telarović, D. Begić

Parkinsonova bolest i depresija
(Parkinson's disease and depression)..... 243

IN MEMORIAM/OBITUARIES

Mr. sc. Radomir Drobac..... 249

Prim. dr. sc. Ivan Kerepčić..... 250

Prof. dr. sc. Eugenija Cividini-Stranić..... 252

KONGRESI U 2012./CONGRESSES IN 2012..... 253

PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 39/2011

(SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 39/2011)..... 255

UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS 259

POČETNO NAZIVLJE POREMEĆAJA LIČNOSTI U SVIJETU I U HRVATSKOJ

ZVONIMIR PAŠTAR

Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb, Hrvatska

Poremećaji ličnosti ili osobnosti su od samih početaka postavljanja dijagnoza iz tog kruga poremećaja bili poseban izazov koji je prisutan i u današnje vrijeme. Autor iznosi podatke iz objavljenih istraživanja o začecima koncepta poremećaja osobnosti u svijetu u usporedbi s istraživanjima u Hrvatskoj. Ovim istraživanjem se ustanovilo kako u Hrvatskoj ima samo jedno takvo istraživanje. Usporedbom rezultata tog istraživanja s podacima iz strane literature vidljivo je kako hrvatska nomenklatura poremećaja osobnosti postupno sve manje zaostaje za svjetskim spoznajama tijekom devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća. Smisao ovog prikaza nije samo od povijesne vrijednosti već se njime želi potaknuti daljnja istraživanja hrvatske psihijatrijske povijesti.

Ključne riječi: poremećaji osobnosti, nomenklatura, povijest

Adresa za dopisivanje:

Zvonimir Paštar, dr. med.

Klinika za psihijatriju Vrapče

Centar za alkoholizam i druge ovisnosti

Bolnička cesta 32

10090 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: zvonimirpastar@gmail.com

SUMMARY

INITIAL NOMENCLATURE OF PERSONALITY DISORDERS IN THE WORLD AND IN CROATIA

Z. PAŠTAR

Vrapče Psychiatric Hospital, Zagreb, Croatia

Since the very beginning, personality disorders have been quite difficult to characterize, representing special challenge that has remained to the present time. In the present study, data from published studies on the origins of the concept of personality disorders in the world were compared with studies conducted in Croatia. The data collected indicated that there was only one such study in Croatia. Comparison of this study and data from foreign literature revealed how the Croatian nomenclature of personality disorders had gradually approached the world's knowledge of the nineteenth and early twentieth century. The aim of this presentation is not only to point to some historical facts, but also to encourage further studies to explore the Croatian psychiatric history.

Key words: personality disorders, nomenclature, history

ZRCALJENJE U GRUPI

GORDAN MAJIĆ, GORANA TOCILJ-ŠIMUNKOVIĆ, VESNA VIDOVIĆ, JARMILA ŠKRINJARIĆ, BRANKA BEGOVAC¹ i IVAN BEGOVAC

Klinički bolnički centar Zagreb, Klinika za psihološku medicinu i ¹Klinika za psihijatriju, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog preglednog rada je prikazati neke osnovne teorijske postavke fenomena zrcaljenja i na primjerima iz prakse prikazati njegovu pojavnost i ulogu. Potreba za empatijskim zrcaljenjem i rezonancijom je prema Kohutu jedan od temelja ljudskog razvoja. Od najranije dobi, odmah nakon rođenja, dijete je spremno za interakciju sa svijetom oko sebe, kao što je i majka spremna na interakciju s njime, zahvaljujući mnoštvu mehanizama između kojih i „biološkom zrcaljenju“ s kojim započinje razvoj intersubjektivnosti i spoznavanje sebe i svijeta. S.H.Foulkes je opisao „grupno specifične fenomene“ u koje uključuje i reakciju zrcaljenja. Prema njemu „reakcije zrcaljenja se karakteristično javljaju kada se grupa ljudi sastaje i uspostavlja međusobne interakcije. Zrcaljenje je jedan od osnovnih elemenata grupnog procesa koji svakom članu grupe nudi mogućnost korektivnog emocionalnog iskustva upoznavajući i mijenjajući kako sebe, tako i ostale članove grupe.

Ključne riječi: zrcaljenje, grupa, grupna terapija

Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Gordan Majić, dr. med.

Klinika za psihološku medicinu

Klinički bolnički centar Zagreb

Kišpatićeva 12

10000 Zagreb, Hrvatska

Tel: 23 88 599; e-pošta: gordanmail@yahoo.com

SUMMARY

MIRRORING IN GROUP

G. MAJIĆ, G. TOCILJ-ŠIMUNKOVIĆ, V. VIDOVIĆ, J. ŠKRINJARIĆ,
B. BEGOVAC¹ and I. BEGOVAC

Zagreb University Hospital Center, University Department of Psychological Medicine and ¹University Department of Psychiatry, Zagreb, Croatia

The aim of this article is to present some basic theoretical ideas about mirroring and to show examples that explain its role in clinical work. According to Kohut, the need for empathic mirroring and resonance is one of the pillars of human development. From birth, the child is ready to engage in reciprocal interaction with his/her mother thanks to many mechanisms including „biological mirroring“ which facilitate development of intersubjectivity and knowledge of the world and the child him/herself. S.H. Foulkes includes mirroring in the „group specific phenomena“. According to him, „mirror reactions are characteristically brought out when a number of persons meet and interact“. Mirroring is one of the basic group phenomena that offer to every member of the group the possibility of corrective emotional experience and change of him/herself and others.

Key words: mirroring, group, group therapy

ANTIDEPRESIVI U DJEČJOJ DOBI: UČINKOVITI ILI ŠTETNI?

VLATKA BORIČEVIĆ MARŠANIĆ, NEDA GRGIĆ, ZORAN JURETIĆ
i IVA ZEČEVIĆ

Psijhijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb, Hrvatska

Zadnjih desetak godina se značajno povećao broj kliničkih istraživanja učinkovitosti i podnošljivosti primjene antidepresiva u liječenju anksioznih i depresivnih poremećaja djece i adolescenata. Triciklički antidepresivi se nisu pokazali učinkovitima u liječenju tih poremećaja u mladima. Selektivni inhibitori ponovne pohrane serotonina (SIPPS) i selektivni inhibitori ponovne pohrane serotonina i noradrenalina (SIPPSN) su u randomiziranim kliničkim istraživanjima bili učinkovitiji u odnosu na placebo. Zbog podataka o povećanom riziku za suicidalno ponašanje tijekom primjene antidepresiva u odnosu na placebo, regulatorna agencija za lijekove Europske unije izdala je upozorenje o korištenju antidepresiva u liječenju psihičkih poremećaja osoba mlađih od 18 godina. U Velikoj Britaniji je zabranjena primjena antidepresiva u mladima osim fluoksetina. Food and Drug Administration (FDA) u Americi je zatražila da se na uputi za lijek istakne upozorenje o povećanom riziku za suicidalno ponašanje kod djece i adolescenata za sve antidepresive uključujući i fluoksetin. Još se uvijek vode rasprave kliničara i javnosti o opravdanosti primjene antidepresiva u pedijatrijskoj populaciji. U radu je iznesen pregled dosadašnjih istraživanja primjene antidepresiva u liječenju djece i adolescenata te aktualne smjernice za njihovu kliničku primjenu.

Ključne riječi: antidepresivi, djeca, adolescenti, učinkovitost, podnošljivost

Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Vlatka Boričević Maršanić, dr. med.

Psijhijatrijska bolnica za djecu i mladež

Kukuljevićeva 11

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: vlatka.boricevic@zg.t-com.hr

SUMMARY

ANTIDEPRESSANTS AND YOUTH: HEALING OR HARMFUL?

V. BORIČEVIĆ-MARŠANIĆ, N. GRGIĆ, Z. JURETIĆ and I. ZEČEVIĆ

Psychiatric Hospital for Children and Youth, Zagreb, Croatia

The number of clinical trials on the efficacy and safety of antidepressants in the treatment of anxiety and depressive disorders in children and adolescents has increased dramatically in the last ten years. Tricyclic antidepressants have not shown efficacy in the treatment of these disorders in youth. Serotonin reuptake inhibitors (SSRI) and serotonin-norepinephrine reuptake inhibitors (SNRI) have shown to be more efficacious than placebo in randomized clinical trials. Due to data on the increased risk of suicidal behaviors in youth taking antidepressant medications compared to placebo, the European medicines regulatory agency has issued a warning about the use of antidepressants in persons younger than 18 years. In the United Kingdom, their use is prohibited in youth, except for fluoxetine. In the United States, the Food and Drug Administration required a „black-box warning“ of the increased risk of suicidal behaviors in youth to be added to all antidepressants label including fluoxetine. There is still controversy among clinicians and in media about their use in this population. This article reviews the research of antidepressant drugs in children and adolescents and provides current guidelines for their clinical use.

Key words: antidepressants, children, adolescents, efficacy, safety

KOMUNIKACIJA U DJECE S POREMEĆAJEM IZ AUTISTIČNOG SPEKTRA – PREGLED LITERATURE*

LENA SANTRIĆ i IVAN BEGOVAC¹

Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i ¹Klinički bolnički centar Zagreb, Klinika za psihološku medicinu, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Rad je pregled literature zadnjih deset godina, koja se bavi komunikacijskim sposobnostima male djece s poremećajem iz autističnog spektra. Koristili smo bazu podataka „PubMed“. Upisavši ključne riječi: autizam i komunikacija i trčkarala (engl. toddlers), dobili smo ukupno 48 referentnih radova; 32 rada smo izostavili poštujući kriterije isključivanja, tako da ovo pretraživanje uključuje ukupno 16 članaka. U prvoj skupini članaka pokazalo se da na polju komunikacije najviše zaostaju djeca s dijagnozom autizma, slijedi ih skupina djece s pervazivnim razvojnim poremećajem ne pobježe određenim te razvojno zaostala djeca bez poremećaja iz spektra. U drugoj kategoriji članaka prikazani su rezultati regresijske analize o predskazateljima važnima za stjecanje jezičnih sposobnosti. U trećoj skupini članaka nije se pokazala posebna važnost dodatnih terapijskih postupaka u usporedbi s uobičajenima. Četvrta kategorija potvrđuje da djeca s poremećajem iz autističnog spektra imaju veće nedostatke u neverbalnim i verbalnim komunikacijskim sposobnostima kad se uspoređuju s drugim skupinama djece. Pri postavljanju dijagnoze potvrđuje se važnost upotrebe multi-metodološkog pristupa. Motoričke sposobnosti vrlo su značajne za kasnije stjecanje jezičnih vještina. Tijek razvoja komunikacijskih sposobnosti teško je predvidljiv. Verbalne sposobnosti često s vremenom „dostižu“ neverbalne.

Ključne riječi: autizam, komunikacija, trčkarala

Adresa za dopisivanje:

Lena Santrić, dr. med.

Crikvenička 43

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: lsantric@gmail.com

SUMMARY

COMMUNICATION IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER – LITERATURE REVIEW

L. SANTRIĆ and I. BEGOVAC¹

School of Medicine, University of Zagreb and ¹University Department of Psychological Medicine, School of Medicine, University of Zagreb, Zagreb University Hospital Center, Zagreb, Croatia

This study presents a survey of literature dealing with communication abilities in young children with autism spectrum disorder over the last ten years. We used the PubMed database. Upon entering the key words autism and communication and toddlers, we obtained a total of 48 references; 32 papers were left out in line with the exclusion criteria, so this survey includes 16 studies altogether. The first group of articles shows that in terms of communication, the most disadvantaged children are those diagnosed with autism. The second group of articles presents the results of regression analysis, revealing important predictors for acquiring language skills. The third group shows that additional therapeutic procedures brought no special benefits when compared with the results of standard procedures. Articles in the fourth group confirm that children with autism spectrum disorders have major deficiencies in nonverbal and verbal communication skills compared to other children. A multi-methodological approach in the diagnostic process has proved useful. Motor abilities are important for later acquisition of language skills. The development of communication ability is difficult to predict. Verbal skills often „catch up“ with the nonverbal ones.

Key words: autism, communication, toddlers

CRNI LABUD – TRAGEDIJA NEINTEGRIRANOG SELFA **Korištenje filma u edukaciji iz psihodinamike**

GORAN TOŠIĆ, NIKOLINA LUČEV, MARTINA MUSOVIĆ, IVA PUPIĆ,
TIHANA TOLIĆ, NIKOLINA VUJČIĆ, NINO GRBAVAC i MILKA KAJEVIĆ

Neuropsihijatrijska bolnica „Dr Ivan Barbot“, Popovača, Hrvatska

Kao u nekim drugim sredinama i u našoj se ustanovi koristi film u svrhu edukacije iz psihodinamike a u okviru edukacije iz grupne analize. U ovom je radu opisana zajednička analiza filma Crni labud, filma o djevojci s disocijativnim poremećajem osobnosti u komorbiditetu s psihotičnim poremećajem. Osim edipalne dinamike analiziralo se i dinamiku disocijativnih stanja. Ukazano je na neke moguće teorijske neskladnosti u pokušaju da se ujedini Freudova i Fairbairnova teorija, tj. teorija psihičke strukture i teorija selfa.

Ključne riječi: disocijativni poremećaj osobnosti, psihotični poremećaj, Edipov kompleks, psihička struktura, self

Adresa za dopisivanje:

Prim. mr. sc. Goran Tošić, dr. med.

P. Preradovića 1

44320 Kutina, Hrvatska

E-pošta: goran.tosic@sk.t-com.hr

SUMMARY

BLACK SWAN – TRAGEDY OF NONINTEGRATED SELF USE OF FILM IN THE EDUCATION IN PSYCHODYNAMICS

G. TOŠIĆ, N. LUČEV, M. MUSOVIĆ, I. PUPIĆ, T. TOLIĆ, N. VUJČIĆ, N. GRBAVAC, M. KAJEVIĆ

Dr. Ivan Barbot Neuropsychiatric Hospital, Popovača, Croatia

In our hospital, like in some others institutions, we use film for education in group analysis and psychodynamics. In this work, we describe collective analysis of the Black Swan film about a girl with dissociative disorder in comorbidity with psychotic disorder. Besides oedipal dynamics, we also analyze the dynamics of dissociative conditions. We draw attention to some theoretic dissonance in the attempt to integrate Freud's and Fairbairn's theory, i.e. the theory of the psychic structure and the theory of the self.

Key words: dissociative identity disorder, psychotic disorder, oedipal fixation, psychic structure, self

ŠKOLSKA FOBIJA ADOLESCENATA I I OVISNOST O UPORABI RAČUNALA*

JUGOSLAV GOJKOVIĆ

Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“, Slavonski Brod, Hrvatska

Prikazan je pregled recentnijih saznanja u literaturi o karakteristikama poremećaja kao i mogućnosti razvoja sindroma ovisnosti o računalnim igrama i internetskim aktivnostima (ORI/IA). Sagledavaju se pojedinačne, socijalno-radne disfunkcijske manifestacije iz anksioznofobijskog kruga simptoma. Utjecaj na formiranje slike o sebi s hipnotičkim učincima vezanosti narcističkog zrcaljenja, kao i uobičajene posljedice u smislu socijalne izolacije i disfunkcionalnosti u odnosu prema sebi i okolini adolescenata. U proteklih nekoliko godina terapijskog rada s adolescentima u županijskoj bolnici bilo je moguće prepoznati i opisati sindrom socijalnofobijskih manifestacija, školske fobije i ORI/IA. Opisano je deset slučajeva socijalne i školske fobije komorbidne s ORI/IA adolescenata. Autor nastoji objasniti dualnu prirodu simptoma psihodinamskim znanjem i karakteristikama školske fobije. Takav je pristup bio koristan u terapijskom radu. Ovo kliničko istraživanje može biti poticaj za daljnji rad.

Ključne riječi: školska fobija, računalna ovisnost, adolescenti

Adresa za dopisivanje:

Mr. sc. Jugoslav Gojković, dr. med.
Opća bolnica „Dr. Josip Benčević“
55000 Slavonski Brod, Hrvatska

SUMMARY

SCHOOL PHOBIA AND INTERNET ADDICTION DISORDER IN ADOLESCENTS

J. GOJKOVIĆ

Dr. Josip Benčević General Hospital, Slavonski Brod, Croatia

An overlook is given of the recent knowledge that describes the characteristics of the Internet addiction disorder and the possible progression to and development of computer games and Internet addiction syndrome. Individual, social and work disabilities and manifestations from the anxio-phobic group of symptoms are presented, along with their possible influence on the formation on the self with hypnotic effects of the narcissistic mirroring and usual consequences through social isolation and dysfunctionality in relation to oneself and others in adolescence. In past few years, during therapeutic work with adolescents in county hospital, it was possible to recognize and describe the syndrome of socio-phobic manifestations, school phobia and Internet addiction. Ten cases of adolescent social and school phobia in comorbidity with Internet addiction are described, trying to explain the dual nature of symptoms by psychodynamic knowledge and characteristics of school phobia disorder. This approach proved useful in therapeutic work. This clinical investigation may serve as a challenge and stimulus for further studies.

Key words: school phobia, Internet addiction, adolescents

PARKINSONOVA BOLEST I DEPRESIJA

SRĐANA TELAROVIĆ^{1,2}, IRMA TELAROVIĆ¹ i DRAŽEN BEGIĆ^{1,3}

¹Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Klinički bolnički centar Zagreb, ²Klinika za neurologiju i ³Klinika za psihijatriju, Zagreb, Hrvatska

Parkinsonova bolest (PB) je kronična neurodegenerativna bolest koja se javlja u oko 1% populacije u dobi iznad 60 godina kao posljedica degeneracije nigrostrijatnih dopaminergičkih neurona. Uz motoričke simptome (tremor, rigor, bradikinezija, posturalna nestabilnost) u bolesnika s PB su česti i tzv. nemotorički simptomi – poremećaji spavanja, bol, smetnje stolice i mokrenja te vrlo često depresija. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi učestalost i stupanj depresije u bolesnika s PB. U istraživanje je uključeno 84 bolesnika s PB praćenih u Ambulanti za ekstrapiramidne bolesti, koji su zadovoljili decidirane kriterije dijagnoze PB prema United Kingdom Parkinson's Disease Society Brain Bank Clinical Diagnostic Criteria (UK PDS BB CDC). Bolesnici su ispunili Beckov upitnik depresije – Beck Depression Inventory II (BDI). Ukupni BDI zbroj 14-19 uključivao je blagu depresiju, 20-29 umjerenu, a ≥ 30 tešku depresiju. Srednja dob ispitanika ($M=48$, $\check{Z}=36$) bila je $62,2\pm 3,8$ godine. Srednje trajanje PB bilo je $8,6\pm 4,1$ godina, srednji stupanj PB po Hoehn i Yahru $3,1\pm 6,2$. Analiza BDI pokazala je u 49 (58,33%) ispitanika simptome depresije, od kojih je 14 imalo kriterije blage, 25 umjerene, a 10 teške depresije. U 65,30% ispitanika postavljena je od strane psihijatra i dijagnoza depresivnog poremećaja po DSM-IV-TR kriterijima. Autori zaključuju da je depresija bila prisutna u značajnom postotku bolesnika s PB. BDI može biti korisna metoda za detekciju depresije i njezinog stupnja u PB te uz anamnestičke podatke i klinički pregled dodatni pokazatelj potrebe uvođenja specifične terapije antidepresivom.

Ključne riječi: Parkinsonova bolest, depresija, antidepresiv

Adresa za dopisivanje:

Doc. dr. sc. Srđana Telarović, dr. med.

Klinički bolnički centar

Klinika za neurologiju

Kišpatićeva 12

10000 Zagreb, Hrvatska

Tel. ++385 1 2388355

E-pošta: srdjana.telarovic@post.t-com.hr

SUMMARY

PARKINSON'S DISEASE AND DEPRESSION

S. TELAROVIĆ^{1,2}, I. TELAROVIĆ¹ and D. BEGIĆ^{1,3}

¹University of Zagreb, School of Medicine, Zagreb University Hospital Center, ²Department of Neurology, and ³Department of Psychiatry, Zagreb, Croatia

Parkinson's disease (PD) is a chronic neurodegenerative disorder that affects about 1% of the population aged 60 and over as the result of degeneration of nigrostriatal dopaminergic neurons. Along with motor symptoms, most of PD patients experience non-motor symptoms, especially depression. The aim of the study was to determine the incidence and degree of depression in patients with PD. The study included 84 PD patients that were followed-up at the outpatient clinic for movement disorders and fulfilled the decisive criteria for the diagnosis of PD (by the United Kingdom Parkinson's Disease Society Brain Bank Clinical Diagnostic Criteria). All participants completed a questionnaire, Beck Depression Inventory II (BDI). The total BDI score of 14-19 points included mild depression, 20-29 points moderate, and ≥ 30 points severe depression. The mean age of the patients ($M=48$, $F=36$) was 62.2 ± 3.8 years; the mean duration of PD was 8.6 ± 4.1 years; and the mean Hoehn & Yahr stage was 3.1 ± 6.2 . Analysis of BDI showed symptoms of depression in 49 (58.33%) study subjects, mild in 14, moderate in 25 and severe depression in 10 subjects. The diagnosis of depressive disorder was set by a psychiatrist according to DSM-IV-TR criteria in 65.30% of patients. Depression is found in a high percentage of PD patients. BDI could be a very useful method for detecting and grading depression in PD patients. Along with history data and complete clinical examination, BDI could be an additional indicator of the necessity to initiate specific antidepressant therapy.

Key words: Parkinson's disease, depression, antidepressant